

et og leve langsomt i
g deres liv på sociale
komme liv og idealet
m, hvor svært det er
estationer.

derne kan medføre,
førelsen. Han mener,

systemet har medvirket

Note: Et ekspertpanel bestående af forskere er blevet spurgt om, hvor enig eller uenig de er i følgende udsagn: "Et øget tempo i uddannelsessystemet er en vigtig faktor i den stigende mistrivsel blandt unge".

Kilde: De smukke unge mennesker – fra skole, skærm og stress til fremtidens hsb. Kraka & Dalotte, 2023.

ivsel?

ungdomsliv.
ansættelser,
for mange må-
ved børn og
sted hen, hvor
denens forvent-
dersøgelse:

Noemi Katznelson
leder af Center for
Ålborg Universitet

Kilde: Noemi Katznelson, interview i Politiken, 2022.

at vi på mange måder er blevet fremmedgjorte over for den verden, vi lever i. Vi er blevet fremmedgjorte over for de ting, der omgiver os, fordi vi ikke forstår, hvordan de er lavet, eller vi når at skifte dem ud, inden vi får et forhold til dem. Vi kan også føle os fremmedgjorte over for vores handlinger, fordi andre har bestemt dem, og vi ofte ikke har tid nok til at overveje dem, inden vi er nødt til at kaste os ud i dem. Vi er blevet fremmedgjorte over for naturen, som vi udnytter i så høj grad, at det har ledt til en klima- og biodiversitetskrise (se kapitel 4 om økonomi og klimakrise). Vi er fremmedgjorte over for andre mennesker, fordi mange af vores relationer er så flygtige, kortvarige og overfladiske, og slutteligt, på baggrund af de nævnte ting, bliver vi fremmedgjorte over for os selv. Fremmedgørelsen resulterer i, at vi bliver rastløse og ikke kan finde ro.

Med disse lidt dystre konklusioner, hvad kan vi senmoderne mennesker så stille op for at modvirke stress og fremmedgørelse? Her introducerer Rosa begrebet **resonans**. Resonans er den følelse, vi får, når vi oplever at være i "kontakt" med verden, det vil sige, når vi berøres af verden. Et eksempel på dette kan være, når vi ser på et stykke kunst, der rører os, har en meningsfuld samtale med gode venner eller går ude i naturen og føler os forbundet med verden. Dette er, ifølge Rosa, "modgiften" til fremmedgørelsen og det, som er med til at give os en oplevelse af at leve et meningsfuldt liv. Det er dog en modgift, som den enkelte er ansvarlig for at søge, og ikke noget, som ændrer ved de grundlæggende elementer i samfundet, som bidrager til den manglende trivsel.

Resonans er Hartmut Rosas løsning på følelsen af stress og fremmedgørelse, hvor vi oplever at være i 'kontakt' med verden.

2.5.3. Byung-Chul Han – præstationssamfund og perfektionskultur

Hartmut Rosa er ikke ene om at pege på nogle af de udfordringer og omkostninger, der er ved det senmoderne samfund. Også andre teoretikere er mere pessimistiske i forhold til Anthony Giddens' optimisme og begejstring for mulighederne i det senmoderne samfund. De ser, ligesom Rosa, at der er et stigende præstationspres og en perfektionskultur, som kun forstærkes af livet på sociale medier. Når unge i dag skal pege på, hvorfor de føler et pres eller mistrives, så taler mange om, at de føler, at de hele tiden skal præstere og leve op til et perfektionsideal.

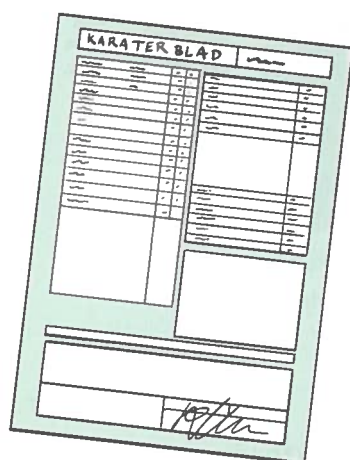
Individualiseringen har så at sige udviklet sig fra at være muligheden til at udfolde det, vi hver især anser for at være "det gode liv", til det, der ifølge visse teoretikere i dag kan karakteriseres som en "hård individualisering" med fokus på konkurrence og præstationer. Vi har fået det, den tysk-syd-koreanske filosof

Præstationssamfund er et samfund, hvor individet oplever at skulle præstere og konkurrere i store dele af tiden.

Byung-Chul Han kalder et **præstationssamfund**. Ifølge Han er vi i dag styret af, at vi hele tiden får at vide, at der ikke er nogen begrænsninger; at vi kan gøre, hvad vi vil, og blive til, hvad vi vil, hvis bare vi arbejder for det og vil det nok!

Det betyder, at mange af os ender med at ville præstere hele tiden, fordi vi ellers frygter ikke at opnå det, vi ellers i princippet ville kunne opnå. Opnår vi ikke det, vi gerne vil opnå, ja, så peger bebrejdespilen kun ét sted hen, og det er mod os selv, for vi kunne jo bare have arbejdet hårdere og præsteret bedre. I denne tankegang ligger der en opfattelse af, at det er vores egen skyld, hvis vi ikke opnår alt det, vi gerne vil opnå, for vi kan jo bare knokle noget mere. Således bliver vi, ifølge Han, både vores egen slave og slavepisker.

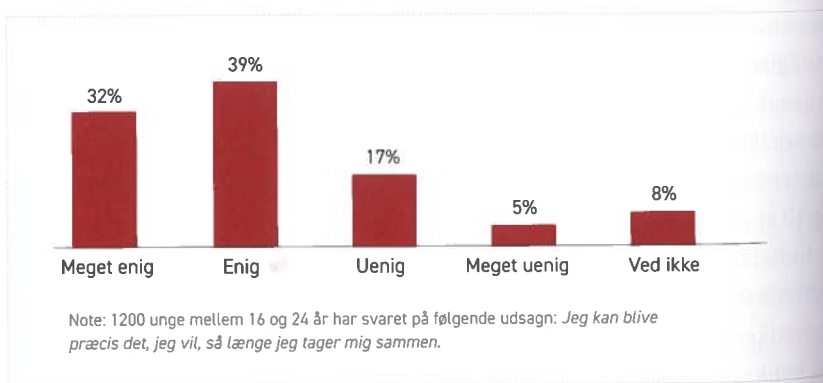
Det gælder for mange unge i dag om at få gode karakterer i skolen med henblik på at kunne "vinde konkurrencen" om at komme ind på drømmestudiet og senere "vinde konkurrencen" om at blive en værdifuld og vellønnet arbejdskraft.

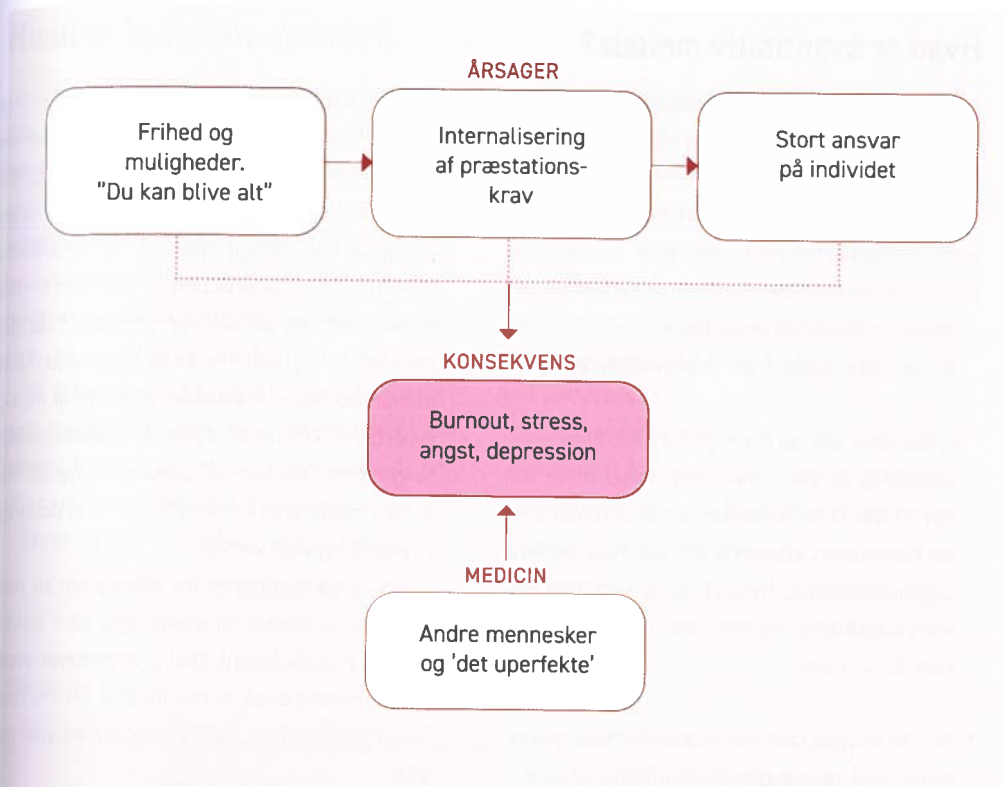
Denne optimering af vores uddannelse og CV forplanter sig imidlertid også ind i områder af vores liv, som ikke har noget med arbejde at gøre. Det gælder om at opnå status som "en, der har styr på det", ikke kun i skole- og arbejdslivet, men også i forhold til det sociale.

For eksempel handler det om, at vi får en cool vennekreds, har et godt forhold til vores familie og at være det perfekte barn/unge i relationen til vores forældre, og senere skal vi naturligvis være de perfekte forældre for vores egne børn. Perfekthedskulturen kommer i høj grad også til udtryk i forhold til det fysiske, hvor vi konstant arbejder på – gennem bestemt træning, kost og eventuel botox eller plastikkirurgi – at optimere og forme vores udseende, så det er

Figur 2.19. Unges (16-24-årige) syn på fremtiden, 2021

Figur 2.20. Model over Byung-Chul Hans teori

perfekt. Et *præstationspres* og en *præstationskultur* bliver på den måde hurtigt til en *perfekthedskultur*, hvor kun det bedste inden for alle områder er godt nok.

Disse tanker om livet synes også at være til stede hos vores ven Villiam i casen i starten af dette kapitel. Han vil også gerne have styr på tingene, være faglig skarp, have en cool attitude, en kæreste, mange venner, en levende profil på de sociale medier, og der synes også at være en indre fortælling hos Villiam om, at ansvaret for, at det kan lykkes, ligger hos ham selv.

Ifølge Han bliver konsekvensen af dette, at vi individer har et meget stort fokus på os selv og på, hvad der kan føre os frem i verden og bidrage til, at vi opnår vores mål om at optimere os selv. Det kan lede til, at vi konstant tror, at vi skal præstere og præstere, indtil vi ikke kan mere og knækker sammen med stress, angst eller depression, der alle tre er lidelser, hvor vi individer vender det svære og kritikken indad i stedet for udad i en samfundskritik. Han siger her, at vi i stedet for denne indadvendthed bør fokusere på forholdet til andre mennesker, på at give plads til det uperfekte og have interesser/hobber, der ikke tjener noget formål andet end, at de gør os glade.